

УДК [001.8/.816/.817] + 001.92 + [371.315.5/.315.6/.335] +655.52

Ігор Козубцов,
доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
Військовий інститут телекомунікацій і
інформатизації імені Героїв Крут,
<https://orcid.org/0000-0002-7309-4365>
DOI: 10.33099/2617-1775/2023-01/108-122

МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ У МОТИВАЦІЙНОМУ ВИМІРІ

В статті вивчено та проаналізовано сучасний бойовий досвід готовності до професійної діяльності достроково підготовлених випускників вищих військових навчальних закладів. Випускник вищого військового навчального закладу має насамперед вміти ефективно організувати, керувати, воювати, перемагати та навчати цьому своїх підлеглих. Встановлено, що молоді офіцери виявились психологічно не готові до професійної діяльності в умовах бойових дій та володіли низьким рівнем військового менеджменту. В окремих випадках у офіцерів переважав страх у прийнятті командирських рішень. Виникла потреба у рішенні завдання удосконалення існуючої моделі освітньої системи підготовки курсантів у вищих військових навчальних закладів із гарантованим забезпеченням виконання вимог з високої вмотивованості, стресостійкості та готовності офіцерів до професійної діяльності в умовах бойових дій пов'язаних з високим ризиком для життя. Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій за напрямком виявив чисельні роботи дослідників, які присвятили питанню трансформації найкращої системи військової освіти до квазіподібної, як у країн членів-НАТО, але з національними особливостями. Як встановлено, існуюча модель потребує покращення саме в питанні кваліфікаційного та насамперед мотиваційного відбору кандидатів вступу до вищого військового навчального закладу. Всього на всього невмотивованих кандидатів не варто навчати. Їх внутрішня мотивація не зорієнтована на набуття стресостійкості та готовності, як офіцера, до професійної діяльності в умовах бойових дій пов'язаних з високим ризиком для життя. При найменшій можливості вони проявлятимуть небажання виконувати свої посадові обов'язки. В роботі запропоновано удосконалену модель підготовки офіцерів для потреб сектору безпеки та оборони. Унікальність моделі полягає в першочерговому пріоритеті мотиваційного відбору кандидатів до вступу у вищого військового навчального закладу. Закладено механізм періодичного тестування з вивчення мотиваційно-налаштованої характеристики курсанта в продовж всього часу навчання а саме націленого на виявлення інсайдерів у майбутній професійній діяльності. Запропонована модель педагогічної системи вищого військового навчального закладу створює прецедент єдиного підходу в організації освітнього процесу у нерозривній єдності послідовної підготовки сержантів-офіцерів на засадах «лідерства».

Ключові слова: система військової освіти; модель; професійна підготовка; офіцер; сектор безпеки та оборони; мотивація.

Постановка проблеми і зв'язок її з важливими науковими завданнями. Проблема якісної професійної підготовки курсантів у ВВНЗ з початком повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України стала предметом уваги широкого кола науковців. 24 лютого 2022 року, Президентом України – Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України (ЗС України) вперше прийнято рішення щодо завершення підготовки

та дострокового випуску офіцерів з вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) України для потреб сектору безпеки та оборони. Такий механізм передбачено програмою підготовки офіцерів ВВНЗ у чітко визначених випадках. З цією задачею керівництво ВВНЗ справилось успішно без зривів мобілізаційних планів. А ось проблема якісної підготовки офіцерів, як професіоналів та менеджерів, вже проявилась з прибуттям їх до визначених військових частин на первинні посади. З практичного досвіду встановлено, що молоді офіцери виявились психологічно не готові до професійної діяльності в умовах бойових дій, і як виявились, не обізнані у військовому менеджменті.

Підпорядкованість системи військової освіти Державному освітньому стандарту вищої професійної освіти, орієнтація на вимоги до цивільним ВНЗ зводять до мінімуму специфіку підготовки військового спеціаліста. Принцип «вивчати війська тому, що необхідно на війні» у Державному освітній стандарт розчиняється серед загальних, часто нічого не значущих, вимог, далеких від підготовки військового спеціаліста, і тим більше бойового командира. Випускник військового навчального закладу має насамперед вміти ефективно організовувати, керувати, воювати, перемагати та навчати цьому своїх підлеглих.

Як наслідок виникла науково-педагогічна проблема в суперечності між:

потребами Збройних Сил України у обмеженість часовими строками підготовки ефективних офіцерів топ-менеджерів готових до прийняття виважених, рішучих командирських рішень;

не відповідності існуючої освітньої системи підготовки курсантів у ВВНЗ вимогам високої вмотивованості, стресостійкості та готовності офіцерів до професійної діяльності в умовах бойових дій пов'язаних з високим ризиком для життя.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій за напрямком. В роботі [1] В.М. Телелим та Ю.І. Приходько вивчено сучасний стан і тенденції розвитку військової освіти провідних країнах та виявили складну залежність її на обороноздатність держави. Ця залежність спонукала до вивчення особливості військової освіти в системі безпеки і оборони держави [2] та пошуку перспективного напрямку удосконалення підготовки військових фахівців в залежності від сучасних форм і видів збройної боротьби [3]. Ґрунтуючись на попередні наукові здобутки, авторам вдалось підтвердити важливість для систем підготовки військових фахівців інформації зі зворотного зв'язку одержаної з системи моніторингу та адаптації до нових викликів (форм і видів збройної боротьби) [4]. В той же час, на їх думку, запустити процес пошуку раціональних підходів і рішень в системі військової освіти вдасться за рахунок безперервного реформування [5]. Однак, практика підтверджує, що реформа без наукового обґрунтування є лише зміна загальної канви на державному рівні, а от на методологічному рівні, все відбувається на традиційному стереотипному фундаменті (С. Булдаков, А. Субетто).

Освіта – головна інвестиція в розвиток людського капіталу сектору безпеки і оборони України [6], а отже кадровий потенціал Збройних сил і якість вищої військової освіти проявляється як важливий фактор після аналізу понять та систему їх зв'язків [7; 8].

В роботі [9] обґрунтовано модель підготовки фахівців Повітряних Сил у сучасних умовах. Порівняльний аналіз освітніх програм систем освіти і підготовки фахівців навчальних закладів країн – членів НАТО підтвердив наявність національних відмінностей [9, с. 21]. Підготовка офіцерів охоплює професійну освіту і професійну підготовку у поєднанні формальної і неформальної освіти. Професійна підготовка поділяється на дві підсистеми: професійна підготовка та удосконалення фахової компетентності. Професійна підготовка має аналогічну структуру, що і у навчальних закладах НАТО.

Дослідженнях Д. Вітера [10], зосереджено у пошуку перспективних напрямків професіоналізації військової освіти. У подальшій роботі [11] змодельовано процес розвитку військової освіти в Україні у напрямку євроатлантичної інтеграції. Встановлено, що шляхом професіоналізації військової освіти буде досягнуто істотне підвищення боєздатності Збройних Сил України [12]. Однак для розвитку системи військової освіти в Україні, на стандартах та підходах, прийнятих у державах-членах НАТО необхідно внесенні змін у діючі нормативно-правові акти для врегулювання на законодавчому рівні України [13].

Результат порівняльного аналізу систем підготовки в навчальних закладах НАТО та систему підготовки в державах-членів НАТО [14] перетворився у перспективний напрямком розвитку системи професійної військової освіти у контексті набуття офіцерами навичок оперативного планування за стандартами НАТО.

Перспективна моделі системи військової освіти України на зразок держав-членів НАТО подано в [15]. Модель забезпечує імплементацію стандартів освіти та підготовки держав-членів НАТО в національній системі військової освіти. Визначені переваги запропонованої моделі військової освіти України через показник набуття оперативних спроможностей ЗС України та успішного виконання ними поставлених завдань.

Для оцінки ефективності та рівня ідеальності (відповідності) результату заявленим вимогам у системі військової освіти необхідно мати адекватну систему зворотного зв'язку. Роль і місце зворотного зв'язку в системі управління змінами військової освіти не перевищена і обумовлена необхідністю переведення з поточного стану в необхідний (бажаний) стан в умовах впливу певних чинників зовнішнього та внутрішнього середовища. А. Зельницьким [16] запропоновано підходи до формування зворотного зв'язку про рівень сформованості у випускника професійних компетентностей і професійно-важливих якостей за результатами його службової діяльності у військах (силах) у формі відгуку. Більш глобальне бачення щодо інформаційної системи оцінки професійних компетентностей офіцерів – випускників ВВНЗ тактичного рівня подано в статті [17].

Проте в опублікованій науковій літературі відсутня інформація щодо: узагальненої оцінки ефективності впроваджених рішень з реформування системи підготовки офіцерів у ВВНЗ та відповідність результату поставленим завданням;

оцінки рівня професійної компетентності та мотиваційної готовності молодих-офіцерів сучасним вимогам і потребам Замовника з урахуванням військової агресії Російської Федерації;

оцінки рівня менеджерських вмінь молодих-офіцерів з управління бойовими підрозділами з відбиття військової агресії Російської Федерації.

Виходячи з назрілої науково-педагогічної проблеми та малоефективних пропонувань рішень, що засвідчує аналіз наукових публікацій та неспроможність неодноразово реформованої системи вищої військової освіти у підготовці з урахуванням гендерної рівності офіцерів з високими морально-діловими якостями готовими до майбутньої військово-професійної діяльності в умовах бойових дій таких, що ефективно протистояти повномасштабній військовій агресії Російської Федерації проти України, вирішення якої є актуальною нагальною потребою.

Мета статті полягає в тому, що на підставі сучасних вимог і потреб бойової практики обґрунтувати модель підготовки офіцерів сектору безпеки та оборони готовими до майбутньої військово-професійної діяльності в умовах бойових дій та високого ризику для життя.

Результат дослідження. Предметом нашого дослідження є готовність молодих-офіцерів сектору безпеки та оборони до професійної діяльності в умовах бойових дій.

Майбутня професійна військова діяльність характеризується наявністю постійної небезпеки, пов'язана з ризиком для життя, вимагає від військовослужбовців мужності, витримки, здатності подолати страх, готовність до самопожертви. Практикою підтверджено, що офіцер перш за все повинен володіти високим рівнем свідомості, патріотизму, готовністю виконати свій обов'язок перед Батьківщиною, хоч би чого це коштувало.

Військово-професійна діяльність, як і будь-яка професійна діяльність, ґрунтується на методології з своїм вченням про її організації. Якісну сторону ставлення офіцера до її організації неможливо уявити та розглядати в розриві від культури. Тому військово-професійну діяльність офіцера слід розглядати в контексті методологічної культури офіцера (А. Гурський, В. Балабушевич).

За допомогою якої можна реалізувати педагогічну систему професійних вимог до науково-педагогічних кадрів вищого військового навчального закладу [18] і в результаті одержати офіцера підготовленого до потреб бойової практики у ЗС України.

З поставленими завданнями можна справитися лише вирішивши науково-педагогічну проблему, а саме з розробки принципово нової якісно і ефективної моделі підготовки офіцерів.

Запропонована в роботі [19, с. 347, рис. 3] схема підготовки офіцерів в системі військової освіти, на практиці показала низькі показники: мужності, витримки, здатності офіцером подолати власний страх, готовності до самопожертви виконати свій обов'язок перед Батьківщиною, рівнем свідомості, патріотизму.

Для реалізації єдиного підходу в організації освітнього процесу у ВВНЗ, автори в роботі [19, с. 346] зазначають, на доцільність розподілу фахових компетентностей на військово-професійні компетентності (ВПК) та військово-спеціальні компетентності (ВСК). ВСК відображають специфіку конкретної предметної сфери професійної діяльності (спеціалізації) військового фахівця.

ВСК за спеціалізацією визначають вимоги замовника на підготовку офіцера щодо компетентностей та результатів навчання за конкретною спеціалізацією.

А оскільки в систему підготовки офіцерського складу введено нове поняття «професійна військова освіта» на засадах «лідерства», то очевидно на даній схемі не присутні нижчий початковий рівень – підготовки сержантського складу. Тоді за нашої ідеєю на кожному етапі навчання на засадах «лідерства» за результатами оцінювання індивідуальних лідерських якостей та рівня ВПК та ВСК відбуватиметься відсіювання потенційних кандидатів на займані посади. Безумовно збільшується додаткових робіт по кадровому менеджменту, однак дотягатиметься максимальний ефект.

З урахуванням вище зазначеного пропонується наступна схема гармонізованої підготовки військових фахівців (сержант-офіцерів) в системі військової освіти (рис. 1). Охарактеризуємо наведену схему підготовки сержантів-офіцерів в системі військової освіти.

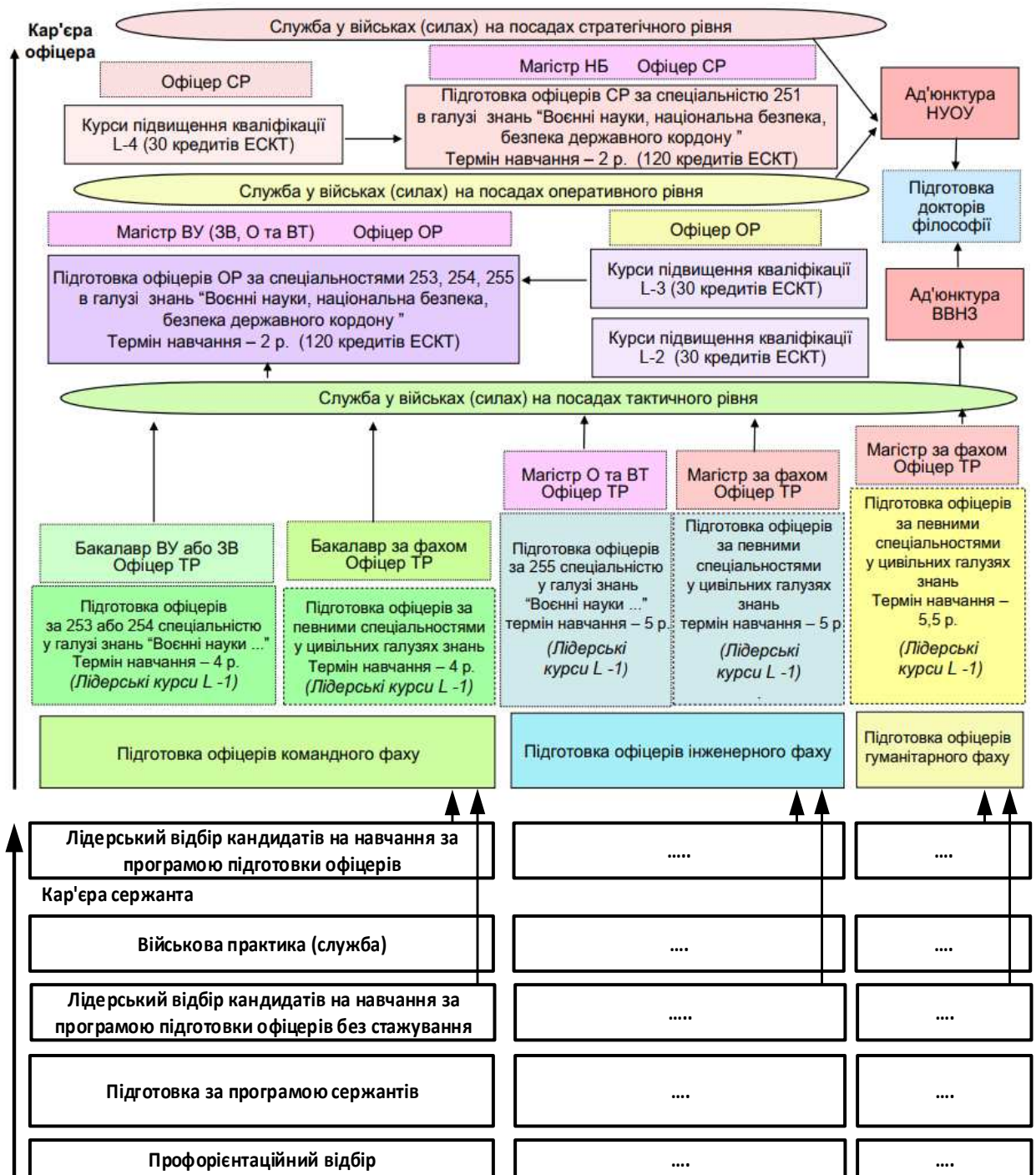
За результатами успішної атестації випускників і присвоєння військового звання «сержант» направляються до подальшого проходження військової служби на відповідних посадах у секторі безпеки та оборони. Певний відсоток сержантів, які оволодіють високими лідерськими якостями, що відповідають рівню офіцера можуть продовжити навчання на здобуття повної вищої освіти.

Сержанти, що виявили бажання або отримали індивідуальні рекомендації щодо можливості продовжити навчання із здобуттям повної вищої освіти зобов'язані пройти військове стажування або службу у секторі безпеки та оборони не менше року на відповідних посадах.

На всіх етапах професійного відбору відслідковується мотиваційний компонент та індивідуальні професійно-ділові якості кандидата на просування на навчання до ВВНЗ.

Модель педагогічної системи ВВНЗ, яка вирішує науково-педагогічну проблему схему зображено на рис. 2. Розглянемо зміст лише окремі принципово-ключові компоненти моделі підготовки курсантів у ВВНЗ.

Мотиваційний компонент. В осучасненій моделі успіху у формуванні високих морально-ділових якостей та професійної готовності кандидатів у офіцери до майбутньої військово-професійної діяльності в умовах бойових дій та високого ризику для життя робиться стратегічна ставка на мотиваційний компонент. Тому заслуговує уваги дослідження В.М. Остапчук [20]. Чи не вперше за останні десять років можемо говорити про те, що вибір професії розглядається абітурієнтами не лише з економічного боку, а й з патріотичного. Важливу роль при виборі професії відіграють чітка громадянська позиція та висока мотивації до обраного фаху. Автор задається з'ясувати питання про вибір професії військовослужбовця сучасною молоддю: усвідомлене рішення чи випадковість?

Рис. 1. Схема гармонізованої підготовки сержантів-офіцерів в системі військової освіти

Приблизний розподіл мотивації кандидатів до вступу ВВНЗ за даними соціологічного опитування подано в роботі [21, с. 28] продубльовано на рис. 3. Їх потрібно виявити у потенційних кандидатів у майбутні офіцери до вступної компанії у ВВНЗ. Адже невраховування, на думку практиків (М. Кононенка, А. Компанійця, О. Мотузного, Ю. Приходько, О. Пономарева, А. Півоварова) призведе до того, що підготовлені офіцери будуть не готовими до майбутньої військово-професійної діяльності в умовах бойових дій та високого ризику для життя. І при першій нагоді проявлять свою безхарактерність та корисність.

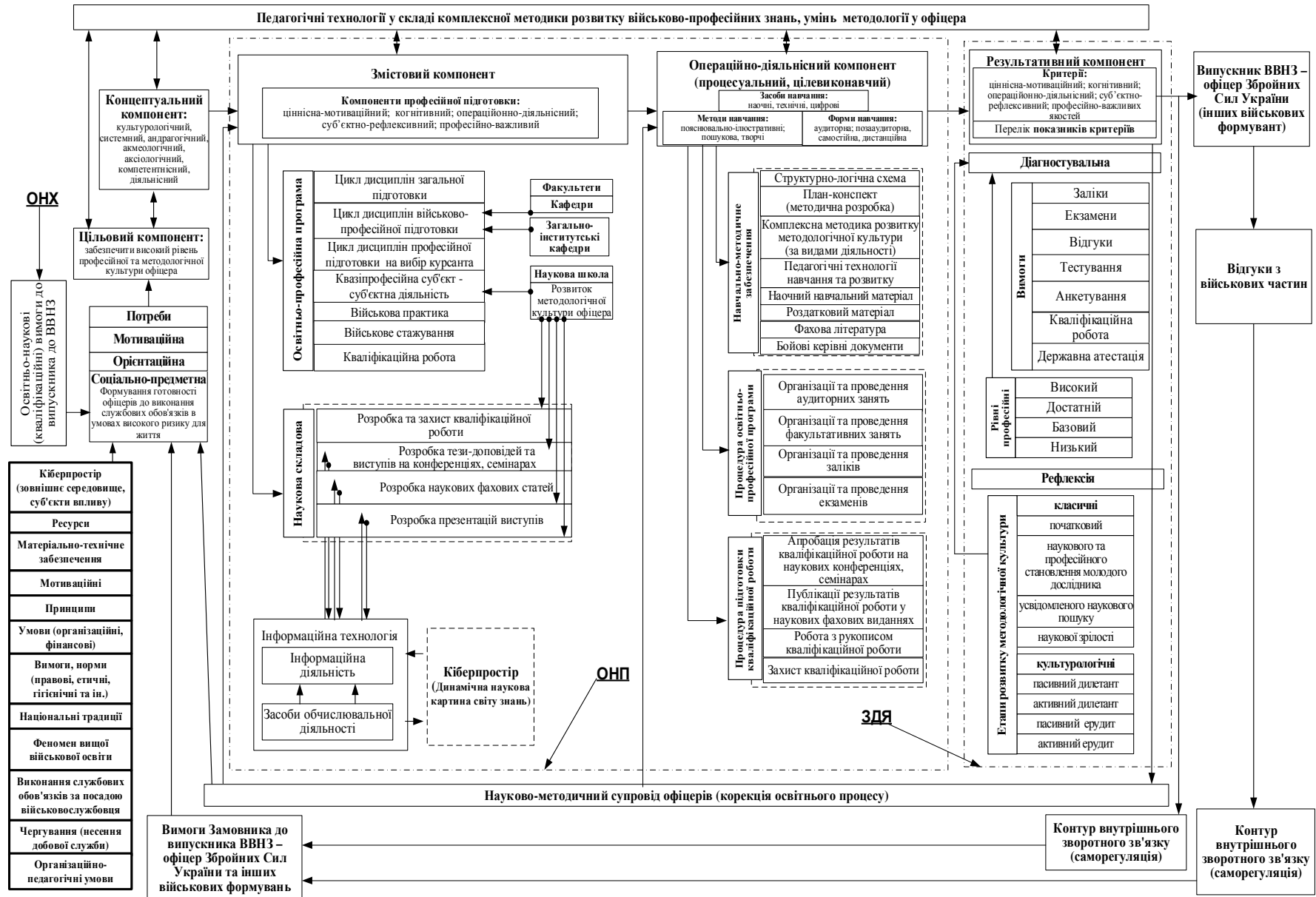

Рис. 2. Модель педагогічної системи ВВНЗ

Рис. 3. Мотивація військовослужбовців (%)

В подальшому відслідковується тенденція зміни мотивації. Розглянемо квінтесенцію методики відслідковування тенденції зміни мотивації майбутнього офіцера.

Етап 1. Особи, що виявили бажання стати кандидатом до вступу у ВВНЗ за 6 місяців пишуть мотиваційний лист.

Етап 2. Другий мотиваційний лист особи подають на передодні вступних фахових випробувань.

Мотиваційний лист – це документ, що складається і подається вступником при вступі до ВВНЗ у якому пояснюються причини, через які вступник вважає себе найкращим кандидатом для вступу на відповідну освітню програму/спеціальність.

В мотиваційному листі потенційний кандидат має розкривати свою зацікавленість (схильність) до обраних напрямків військово-професійної спеціальності, спеціалізації. Тут в обов'язковому порядку має бути власна думка кандидата, а саме чому подобається обрана спеціальність, спеціалізація. Які на його думку майбутні перспективи до саморозвитку, самовдосконалення? Яким чином, на думку кандидата, його успішне опанування саме цієї спеціальності, спеціалізації в майбутній військово-професійній діяльності забезпечить (забезпечуватиме) національну безпеку держави. Свідоме розуміння кандидатом майбутньої ролі командира, як захисника вітчизни. У самоаналізі кандидат має зазначити чи є на його думку в нього лідерські здібності до управління (менеджменту). Самооцінка власної мужності, патріотичного налаштування, самовладання в складних (нестандартних) ситуаціях, хоробрості, сміливість, рішучість, ініціативність та готовий брати на себе відповідальність за прийняті командирські рішення та/або вчинені поступки. Мотиваційний лист вступника оцінюється відповідно до критеріїв поданих у таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії оцінювання мотиваційного листа

Кількість балів	Виконання умов структури та порядку написання листа
0-25	У листі не чітко зазначено про усвідомлення вибору вступником навчального закладу та спеціальності; використання здобутих знань у майбутньому; подальше працевлаштування.
26-50	У листі у повній мірі розкрита мотивація щодо вибору навчального закладу, спеціальності, використання здобутих знань у майбутньому та подальшому працевлаштуванні.
51-75	У листі у повній мірі розкрита мотивація щодо вибору навчального закладу, спеціальності, використання здобутих знань у майбутньому та подальшому працевлаштуванні. Наведено приклади осіб, які працюють за певною спеціальністю, та які спонукали вступника до цього вибору.
76-100	У повній мірі розкрито мотивацію, амбіції, плани і цілі.

Зарахування балів за мотиваційний лист здійснюється Приймальною комісією під час обчислення конкурсного балу за умови оприлюднення результатів його оцінки на інформаційному стенді Приймальної комісії Військового інституту до початку основної сесії зовнішнього незалежного оцінювання.

Етап 3. Щорічне (тестування) оцінювання рівня мотивації курсанта.

Етап 4. Системний аналіз результатів оцінювання рівня мотивації курсанта. Виявлення аномалій у тенденції мотивації курсанта.

Обов'язково пропонується курсантам виконати завдання з самооцінки внутрішньої готовності їх до виконання покладених завдань пов'язаних із захистом батьківщини в умовах бойових дій, тощо.

Професійний відбір. Важливу роль у формуванні вибірки потенційних кандидатів на навчання становить якісний професійний відбір. Відбір кандидатів потрібно здійснювати за тестами оцінювання професійної вмотивованості кандидата. Результат тестування потрібно вивчити і уважно порівнювати з результатами мотиваційної самооцінки кандидата на вступ до ВВНЗ першого та другого мотиваційного листа.

Розглянемо потребу в окремих вкрай важливих знаннях офіцерів за результатами вивчення окремих навчальних дисциплін військово-професійної підготовки освітньої складової освітньо-професійної програми підготовки Вони одержані за результатами аналізу бойового досвіду професійної діяльності молодих офіцерів сектору безпеки і оборони на первинних посадах в умовах повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України.

При викладенні навчальної дисципліни «Військова педагогіка та психологія (у тому числі лідерство)» приділити увагу на те, щоб за результатами опанування дисципліни курсант мав чітко розуміти понятійного апарату педагогіки та психології: «професійна спрямованість», «професійна соціалізація», «професійна ідентичність», «навчально-професійна діяльність», «Я-концепція курсанта», «професійно-педагогічне спілкування», «професіоналізм», «адаптація», «професійна готовність», розвиток, навчання,

освіта, виховання, самовиховання, самоосвіта, педагогічна система, педагогічний процес та ін.

При викладенні навчальної дисципліни «Морально-психологічне забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України» приділити увагу набуттю курсантами практичних вмінь:

- проведення профілактичної роботи офіцера з підпорядкованим особовим складом, з вивчення (виявлення) осіб схильних до суїциду;
- запобігання та вирішення міжособистісних конфліктів;
- профілактичної психологічної роботи з підлеглим особовим складом (бесіди, приклади, переконання тощо);
- швидкого пошуку шляхів виходу військовослужбовців зі стресового стану (військовослужбовці з числа осіб відмобілізованих в більшій мірі перебувають в стресовому стані, переляканості тощо);
- дбайливого ставлення до підпорядкованого особового складу, знати потреби кожного і за можливості їх вирішувати;
- складати психологічний портрет людини, у відповідності до нього підбирати військовослужбовців на визначені посади та для вирішення поточних або оперативних завдань;
- знаходити шляхи виходу з конфліктної ситуації для ефективного управління військовослужбовцями;
- використовувати комунікаційні технології для підтримування гармонійних ділових та особистісних контактів, як передумову ділового успіху.

При викладенні навчальної дисципліни «Загальна тактика» приділити увагу набуттю курсантами практичних вмінь:

- проведення рекогносцировки місцевості для безпечного розташування озброєння та військової техніки в польових умовах та в умовах міської забудови.

Розуміти загальну тактику ведення бойових дій підрозділами механізованих або танкових бригад.

При викладенні навчальної дисципліни «Управління повсякденною діяльністю підрозділів (у тому числі охорона державної таємниці, безпека життєдіяльності, основи охорони праці, безпека військової діяльності)» приділити увагу набуттю курсантами практичних вмінь:

- використання комунікаційні технології для підтримування гармонійних ділових та особистісних контактів, як передумови ділового успіху в організації повсякденної діяльності;
- порядок організації повсякденної взаємодія підрозділу зі службами;

Усвідомлення курсантом з якими підрозділами і службами потрібно організувати взаємодію.

При викладенні навчальної дисципліни «Інженерна підготовка» приділити увагу набуттю курсантами практичних вмінь: застосування маскувального озброєння та військової техніки штатними та підручними засобами.

При викладенні навчальної дисципліни «Статути ЗС України та їх практичне застосування (у тому числі стройова підготовка)» приділити увагу набуттю курсантами практичних вмінь:

- застосування у повсякденній діяльності Статутів ЗС України (внутрішньої служби; дисциплінарного; гарнізонної і вартової служб; стройового);

- втілювати в повсякденну діяльність вимоги Статут внутрішньої служби;

- виконання функціональних обов'язків при чергуванні у нарядах;

Усвідомлення важливості справедливого ставлення до підлеглого особового складу у застосуванні заохочень та дисциплінарних стягнень.

Обговорення результатів дослідження. Підготовка офіцерів навчальних закладах НАТО спрямована на набуття виключно військово-професійних компетентностей шляхом проходженні курсів лідерства (L1-L4) без прив'язки до конкретної посади, але прив'язана до військових звань. Унікальність системи підготовки офіцерів в республіці Латвія, Литва, Естонія полягає в тому, що окрім лідерських L-курсів є спеціалізовані курси з підвищення кваліфікації, які передбачають отримання військової спеціальності або кваліфікації, сприяють покращенню виконанню їм посадових обов'язків. [22, с. 31]. На відміну від навчальних закладів НАТО, в українських ВВНЗ вже запроваджена підготовка офіцерів з національною особливістю. Ця відмінність полягає у включенні до складу освітньо-професійної програми підготовки бакалавра та магістра за цивільними галузями знань, базового курсу професійної підготовки L-1A та L-1B [14]. Після успішного опанування підготовки дозволить випускнику професійна обіймати первинні посади (командир взводу, заступник командира роти). Перед призначенням на посаду командира роти офіцер повинен пройти фаховий курс професійної освіти L-1C (рота) на базі видового ВВНЗ. В подальшому професійна військова освіта фахівців здійснюється у ВВНЗ на курсах L-2 та у Національному університеті оборони України ім. Івана Черняхівського на курсах L-3, L-4, L-5.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, можна сформулювати наступні висновки:

1. Відсутність рішень окремих суперечностей зі складу загальної проблеми і демонструє, що існуюча система вищої військової освіти підготувала офіцерів сектору безпеки та оборони з низьким рівнем морально-ділових якостей та не зовсім готових відразу до майбутньої військово-професійної діяльності в умовах бойових дій до протистояння повномасштабній військовій агресії Російської Федерації проти України.

2. Виконання бойових завдань, а також організація повсякденної діяльності потребує адекватної системи кадрового менеджменту сектору безпеки та оборони України. В ЗС України менеджмент побудований на командно-розпорядчому підході. Офіцер – в першу чергу має стати провідним лідером топ-менеджером відповідного рівня управління у ЗС України.

3. Запропонована модель педагогічної системи ВВНЗ створює прецедент єдиного підходу в організації освітнього процесу у нерозривній єдності послідовної підготовки сержантів-офіцерів на засадах «лідерства».

4. Практичне значення дослідження полягає в реалізації педагогічної моделі підготовки курсантів у вищому військовому навчальному закладі, яка адаптується до вимог і потреб підготовки офіцерів сектору безпеки та оборони у

ВВНЗ за результатами аналізу виконанні молодими випускниками-офіцерам бойових завдань безпосередню в районах ведення воєнних (бойових) дій (проведення заходів).

Найближчою перспективою подальшого дослідження. Представлене дослідження не вичерпує всіх аспектів. Теоретичні результати, що одержані в процесі наукового пошуку, становлять підґрунтя для подальших досліджень та обґрунтування осучаснених вимог до науково-педагогічних кадрів ВВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Телелим В.М., Приходько Ю.І. Стан і тенденції розвитку військової освіти у провідних країнах світу в контексті їх обороноздатності. *Збірник наукових праць Військового інституту КНУ ім. Т. Шевченка*. 2012. Вип. № 36. С. 6–17.

2. Телелим В.М., Приходько Ю.І. Військова освіта в системі безпеки і оборони держави. *Наука і оборона*. 2013. № 4. С. 21–28.

3. Телелим В.М., Приходько Ю.І. Підготовка військових фахівців в контексті сучасних форм і видів збройної боротьби. *Збірник наукових праць Військового інституту КНУ ім. Т. Шевченка*. 2013. Вип. №42. С. 198–210.

4. Телелим В.М., Приходько Ю.І. Моніторинг в системі підготовки військових фахівців. *Збірник наукових праць Військового інституту КНУ ім. Т. Шевченка*. 2014. Вип. № 45. С. 256–265.

5. Телелим В.М., Приходько Ю.І. Реформування системи військової освіти як процес пошуку раціональних підходів і рішень. *Науково-теоретичний та інформаційний вісник Національної академії педагогічних наук України “Педагогіка і психологія”*. 2014. №4 (85). С. 36–43.

6. Пунда Ю. Освіта – головна інвестиція в розвиток людського капіталу сектору безпеки і оборони України. *Наука і оборона*. 2018. №1. С. 34–40.

7. Заболотний О., Зельницький А., Оліферук В., Шабатіна Н. Кадровий потенціал збройних сил і якість вищої військової освіти: аналіз понять та система зв'язків. *Збірник наукових праць “Військова освіта”*. 2018. № 2 (38). С. 92–103.

8. Сиротенко А.М., Богунов С.О., Приходько Ю.І. Інновації в системі підготовки військових фахівців з вищою освітою: поняття, сутність, спрямованість. *Наука і оборона*. 2018. № 3. С. 38–46.

9. Тюрін В.В., Салій А.Г., Касяненко М.В., Опенько П.В., Мартинюк О.Р. Обґрунтування моделі підготовки фахівців Повітряних Сил у сучасних умовах. *Наука і оборона*. 2019. № 9 (4). С.20–26.

10. Вітер Д., Мітягін О. Професіоналізація військової освіти в Україні: головні напрямки, зміст та перспективи. *Збірник наукових праць “Військова освіта”*. 2020. №1(41). С. 81–90.

11. Оліферук В., Вітер Д., Шабатіна Н. Моделювання процесу розвитку військової освіти в Україні: принципи та підходи до стандартизації. *Збірник наукових праць “Військова освіта”*. 2020. №2(42). С. 223–229.

12. Вітер Д., Мітягін О. Стратегічні пріоритети підвищення боєздатності Збройних Сил України в контексті професіоналізації військової освіти: політики і процедури. *Збірник наукових праць ЦВСД*. 2020. №1(68). С. 133–137.

13. Вітер Д., Оліферук В. Концепція розвитку системи військової освіти України. *Збірник наукових праць “Військова освіта”*. 2021. №2 (44). С. 29–42.

14. Мітягін О. Освіта та індивідуальна підготовка у країнах НАТО. *Збірник наукових праць “Військова освіта”*. 2021. №2 (44). С. 131–143.

15. Руснак І., Мірненко В., Кас'яненко М., Оліферук В., Вітер Д. Інноваційна військова освіта: стан та перспективи розвитку. *Збірник наукових праць “Військова освіта”*. 2021. 2 (44). С. 9–20.

16. Зельницький А. Зворотний зв'язок як компонент управління змінами у системі військової освіти. Збірник наукових праць "Військова освіта". 2021. №2 (44). С. 82–90.
17. Горбачевський С.К. Інформаційна система оцінки професійних компетентностей офіцерів – випускників вищих військових навчальних закладів тактичного рівня. Збірник наукових праць "Військова освіта". 2020. № 2(42). С. 120–129.
18. Козубцов І.М. Обрис професійних вимог до науково-педагогічних кадрів вищого військового навчального закладу. *Філософські аспекти професійної освіти*: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (Херсон – Кропивницький, 17 листопада 2022 р.), 15–17.
19. Черних О., Черних Ю. Аналіз інституційних змін у системі підготовки офіцерських кадрів. Збірник наукових праць "Військова освіта". 2021. № 1 (43). С. 338–351.
20. Остапчук В.М. Вибір професії військовослужбовця сучасною молоддю: усвідомлене рішення чи випадковість? *Суспільство. Держава. Армія. Збірник наукових праць (Гуманітарні та соціально-економічні науки)*. Випуск 26. К.: ВІТІ імені героїв Крут, 2022. С. 4–7.
21. Чому військовослужбовці звільняються з армії? Публічна версія. Київ: ГО «Повернись живим!», 2020. 56 с.
22. Богунов С., Черних О., Черних Ю. Організація підготовки офіцерів для Збройних Сил республіки Латвія. Збірник наукових праць "Військова освіта". 2019. №1(39). С.29–42.

REFERENCES

1. Telelym V.M., Prykhodko Yu.I. (2012). Stan i tendentsii rozvytku viiskovoi osvity u providnykh krainakh svitu v konteksti yikh oboronozdatnosti [State and trends in the development of military education in the leading countries of the world in the context of their defense capability]. *Zbirnyk naukovykh prats Viiskovoho instytutu KNU im. T. Shevchenka*, 3, 6–17. (in Ukrainian).
2. Telelym V.M., Prykhodko Yu.I. (2013). Viiskova osvita v systemi bezpeky i oborony derzhavy [Military education in the security and defense system of the state]. *Nauka i oborona*, 4, 21–28. (in Ukrainian).
3. Telelym V.M., Prykhodko Yu.I. (2013). Pidhotovka viiskovykh fakhivtsiv v konteksti suchasnykh form i vydiv zbroinoi borotby [Training of military specialists in the context of modern forms and types of armed struggle]. *Zbirnyk naukovykh prats Viiskovoho instytutu KNU im. T. Shevchenka*, 42, 198–210. (in Ukrainian).
4. Telelym V.M., Prykhodko Yu.I. (2014). Monitorynh v systemi pidhotovky viiskovykh fakhivtsiv [Monitoring in the system of training military specialists]. *Zbirnyk naukovykh prats Viiskovoho instytutu KNU im. T. Shevchenka*, 45, 256–265. (in Ukrainian).
5. Telelym V.M., Prykhodko Yu.I. Reformuvannia systemy viiskovoi osvity yak protses poshuku ratsionalnykh pidkhodiv i rishen [Reforming the military education system as a process of searching for rational approaches and solutions]. *Naukovo-teoretychnyi ta informatsiyni visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy "Pedahohika i psykholohiia"*. 2014. № 4 (85). S. 36–43. (in Ukrainian).
6. Punda Yu. (2018). Osvita – holovna investytsiia v rozvytok liudskoho kapitalu sektoru bezpeky i oborony Ukrainy [Education is the main investment in the development of human capital in the security and defense sector of Ukraine]. *Nauka i oborona*, 1, 34–40. (in Ukrainian).
7. Zabolotnyi O., Zelnytskyi A., Oliferuk V., Shabatina N. (2018). Kadrovyi potentsial zbroinykh syl i yakist vyshchoi viiskovoi osvity: analiz poniat ta systema zv'iazkiv [Personnel potential of the armed forces and the quality of Higher Military Education: analysis of concepts and the system of relations]. *Zbirnyk naukovykh prats "Viiskova osvita"*, 2 (38), 92–103. (in Ukrainian).
8. Syrotenko A.M., Bohunov S.O., Prykhodko Yu.I. (2018). Innovatsii v systemi pidhotovky viiskovykh fakhivtsiv z vyshchoiu osvitoiu: poniattia, sutnist, spriamovanist [Innovations in the system of training military specialists with higher education: concept, essence, orientation]. *Nauka i oborona*, 3, 38–46. (in Ukrainian).
9. Tiurin V.V., Saliy A.H., Kasianenko M.V., Openko P.V., Martyniuk O.R. (2019). Obgruntuvannia modeli pidhotovky fakhivtsiv Povitrianykh Syl u suchasnykh umovakh

[Justification of the model of training Air Force specialists in modern conditions]. *Nauka i oborona*, 9 (4), 20–26. (in Ukrainian).

10. Viter D., Mitiahin O. (2020). Profesionalizatsiia viiskovoi osvity v Ukraini: holovni napriamky, zmist ta perspektyvy [Professionalization of military education in Ukraine: main directions, content and prospects]. *Zbirnyk naukovykh prats "Viiskova osvita"*, 1(41), 81–90. (in Ukrainian).

11. Oliferuk V., Viter D., Shabatina N. (2020). Modeliuvannia protsesu rozvytku viiskovoi osvity v Ukraini: pryntsyipy ta pidkhody do standartyzatsii [Modeling the development of military education in Ukraine: principles and approaches to standardization]. *Zbirnyk naukovykh prats "Viiskova osvita"*, 2(42), 223–229. (in Ukrainian).

12. Viter D., Mitiahin O. (2020). Stratehichni priorytety pidvyshchennia boiezdatnosti Zbroinykh Syl Ukrainy v konteksti profesionalizatsii viiskovoi osvity: polityky i protsedury [Strategic priorities for improving the combat capability of the Armed Forces of Ukraine in the context of professionalization of military education: policies and procedures]. *Zbirnyk naukovykh prats TsVSD*, 1(68), 133–137. (in Ukrainian).

13. Viter D., Oliferuk V. (2021). Kontseptsiiia rozvytku systemy viiskovoi osvity Ukrainy [Concept of development of the military education system of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats "Viiskova osvita"*, 2 (44), 29–42. (in Ukrainian).

14. Mitiahin O. (2021). Osvita ta individualna pidhotovka u krainakh NATO [Education and individual training in NATO countries]. *Zbirnyk naukovykh prats "Viiskova osvita"*, 2 (44), 131–143. (in Ukrainian).

15. Rusnak I., Mirnenko V., Kas'ianenko M., Oliferuk V., Viter D. (2021). Innovatsiina viiskova osvita: stan ta perspektyvy rozvytku [Innovative military education: state and prospects of development]. *Zbirnyk naukovykh prats "Viiskova osvita"*, 2 (44), 9–20. (in Ukrainian).

16. Zelnytskyi A. (2021). Zvorotnyi zv'iazok yak komponent upravlinnia zminamy u systemi viiskovoi osvity [Feedback as a component of managing changes in the military education system]. *Zbirnyk naukovykh prats "Viiskova osvita"*, 2 (44), 82–90. (in Ukrainian).

17. Horbachevskyi S.K. (2020). Informatsiina systema otsinky profesiinykh kompetentnosti ofitseriv – vypusknikov vyshchych viiskovykh navchalnykh zakladiv taktychnoho rivnia [Information system for assessing the professional competencies of officers – graduates of higher military educational institutions of tactical level]. *Zbirnyk naukovykh prats "Viiskova osvita"*, 2(42), 120–129. (in Ukrainian).

18. Kozubtsov I.M. (2022). Obrys profesiinykh vymoh do naukovo-pedahohichnykh kadriv vyshchoho viiskovoho navchalnogo zakladu [Outline of professional requirements for scientific and pedagogical personnel of a higher military educational institution]. *Filosofski aspekty profesiinoi osvity: materialy Kh Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Kherson – Kropyvnytskyi, 17 lystopada)*, 15 – 17. (in Ukrainian).

19. Chernykh O., Chernykh Yu. (2021). Analiz instytutsiinykh zmin u systemi pidhotovky ofitseriv [Analysis of institutional changes in the officer training system]. *Zbirnyk naukovykh prats "Viiskova osvita"*, 1 (43), 338–351. (in Ukrainian).

20. Ostapchuk V.M. (2022). Vybir profesii viiskovosluzhbovtzia suchasnoiu moloddiu: usvidomlene rishennia chy vypadkovist? [Choosing the profession of a serviceman by modern youth: a conscious decision or an accident] *Suspilstvo. Derzhava. Armiia. Zbirnyk naukovykh prats (Humanitarni ta sotsialno-ekonomichni nauky)*. K.: VITI imeni heroiv Krut, 26, 4–7. (in Ukrainian).

21. Chomu viiskovosluzhbovtzi zvilniaiutsia z armii? (2020) [Why do military personnel leave the army?]. Publichna versiiia. Kyiv: HO «Povernys zhyvym!», 56. (in Ukrainian).

22. Bohunov S., Chernykh O., Chernykh Yu. (2019). Orhanizatsiia pidhotovky ofitseriv dlia Zbroinykh Syl respubliky Latviia [Organization of Officer Training for the Armed Forces of the Republic of Latvia]. *Zbirnyk naukovykh prats "Viiskova osvita"*, 1(39), 29–42. (in Ukrainian).

SUMMARY

Ihor Kozubtsov,

Doctor of Pedagogical Sciences,

Candidate of Technical Sciences,

Senior Researcher

Military institute of Telecommunications and

Informatization named after Heroes of Krut

**MODEL OF PROFESSIONAL TRAINING OF SECURITY AND DEFENSE
SECTOR OFFICERS IN THE MOTIVATIONAL DIMENSION**

Introduction. *There was a scientific and pedagogical problem in the contradiction between the needs of the Armed Forces of Ukraine in the limited time frame for training effective officers top managers ready to make balanced, decisive commander decision, and the existing educational system of training cadets in higher educational institutions does not meet the requirements of high motivation, stress tolerance and readiness of officers for professional activities in combat conditions associated with a high risk to life.*

Purpose. *Justification of the model of officers' training of the security and defense sector ready for future military professional activities in conditions of combat operations and a high risk to life.*

Methods. *Methods of theoretical research were used: historical analysis and generalization of scientific literature on the research problem; structural and genetic analysis and synthesis when clarifying the object and subject of research; method of convergence from abstract to concrete; method of analytical and comparative analysis when analytically and comparatively evaluating the novelty of research results; synthesis and generalization-to substantiate the methodological and methodological foundations of research; generalization-the formulation of conclusions and recommendations for continuing further research.*

Results. *The model of officers' training of the security and defense sector ready for future military professional activities in conditions of combat operations and high risk to life is substantiated.*

Originality. *The practical significance of the study is the implementation of the pedagogical model of training cadets in a higher military educational institution, which adapts to the requirements and needs of training officers of the security and defense sector in the higher educational institution based on the results of the analysis of the performance of combat tasks by young graduates-officers directly in the areas of military (combat) operations (carrying out events) to ensure the implementation of measures for national security and defense.*

Conclusion. *The presented study does not exhaust all aspects. The theoretical results obtained in the course of scientific research form the basis for further research and justification of modern requirements for scientific and pedagogical Quadras of higher educational institutions.*

Key words: *military education system; model; professional training; officer; security and defense sector; motivation.*